

**Dva gasilska
domauva pa
eške več
STR. 3
Kurenti s
Ptuja so
odganjali
zimo v Varaši
STR. 4**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 27. februarja 2014 ☀ Leto XXIV, št. 9

Predsednik Borut Pahor sprejel zamejce ob slovenskem kulturnem prazniku

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je 20. februarja sprejel Slovence iz Avstrije, Hrvaške, Italije in Madžarske.

V nagovoru je predsednik republike izrazil oceno, da je v zadnjih letih prav na vseh področjih prišlo do bistvenega napredka pri reševanju odprtih vprašanj slovenskih skupnosti v sosednjih državah. Predsednik je mnenja, da so k temu zagotovo pripomogle politične spremembe in zavedanje, da je meja največkrat v naših glavah in da si »nedvomno velja prizadevati za to, da tudi te meje padejo«, je povedal.

Iz svojih dolgoletnih izkušenj politika je predsednik Pahor opozoril na spremembo na bolje v načinu skrbi matične države do manjšin, v tem smislu, da je postala bolj zavezana do ohranjanja slovenstva. »Subjektiviteta nacionalne skupnosti v zamejstvu je danes v zavesti matične domovine veliko bolj prisotna, kot je bila v začetku devetdesetih let, in to je nedvomno sprememba na bolje«, je dejal predsednik, ki je poudaril, da je »skupen slovenski kulturni prostor zagotovo okolje, ki že samo po sebi nudi izjemno priložnost«.

V nadaljevanju so zbrane nagovorili tudi predstavniki slo-

Porabci (z leve: predsednik ZSM Jože Hirnök, vodja RA Slovenska krajina Andreja Kovač, glavna urednica Porabja Marijana Sukič in generalni konzul v Monoštru Dušan Snój) v družbi predsednika RS Boruta Pahorja (na sredini)

V imenu Porabcev je spregovorila vodja Razvojne agencije Slovenska krajina Andreja Kovač

venskih manjšin iz sosednjih držav, ki so predstavili nekaj pogledov in novosti. Iz Italije

je o večjezičnosti in projektu Lingua/Jezik, v okviru katerega so v prostorih Sloven-

skega kulturnega doma v Špetru lani odprli Slovensko multimedijско okno SMO, govorila Bruna Dorboló, predsednica Inštituta za slovensko kulturo v Špetru. Iz Hrvaške je Darko Šonc, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, predstavil pobudo za izdelavo strategije vključevanja mlajših generacij v slovenska društva in organizacije na Hrvaškem. Dr. Theodor Domej, strokovni nadzornik deželne sveta za Koroško, je predstavil pomen in uspehe poučevanja slovenščine v Avstriji.

Iz Porabja je Andreja Kovač, vodja Razvojne agencije Slovenska krajina, predstavila delo razvojne agencije, ki s svojimi projekti pomaga ohranjati slovensko identiteto v Porabju. »Postavlja se vprašanje, ali agencija s svojim delom prispeva k temu, da se slovenščina in slovenska kultura ohranita v Porabju? Po mojem mnenju ja, ker vsi, ki smo vpleteni v delo agencije, smo Slovenci, ki vemo in čutimo, da je bila slovenska beseda, ki smo jo dobili od staršev, darilo in da je naša dolžnost, da jo predamo tudi svojim otrokom. Svojo delo opravljamo v tem duhu. Pomembno je, da smo kot manjšinska skupnost enotni. Delamo na tem, da se za mlade Slovence ustvari perspektiva v rojstnem okolju. Seveda je naše delo le delček v mozaiku, ki ga ustvarjamo skupaj z Zvezo Slovencev na Madžarskem, Državno slovensko samoupravo in z vsemi našimi inštitucijami. K našim uspehom v veliki meri prispeva pomoč matične države, za katero se zahvaljujemo ter nanjo računamo tudi v prihodnje,« je povedala Andreja Kovač, ki je predsednika Pahorja povabila na obisk v deželo ob Rabi.

M. Sukič

KO SO TURKI DOŽIVELI PORAZ

Pobrskal sem po računalniški dokumentaciji in nabral nekaj letnic, ki so zaznamovale ali še bodo, pomembne obletnice, ki same po sebi sicer to niso, če jim znamo vdihniti vsebino, potlej je podoba drugačna in pridobi na vrednosti tudi v letu 2014. V prvi vrsti so me zanimale obletnice, ki se tičejo Slovencev na Madžarskem, zlasti v Porabju, potlej obletnice, ki govorijo o sodelovanju med Slovenijo ter Železno in Zalsko županijo, pa nekatere obletnice, povezane s Slovenci na avstrijskem Štajerskem, s katerimi že vrsto let sodelujejo Slovenci na Madžarskem. Zakaj omenjati in počastiti, proslaviti obletnico? Res, sama po sebi obletnica ne pomeni skoraj nič, če jo povežemo z dogodkom, na katerem z naklonjenostjo in tudi s kritično mislijo pogledamo v preteklost, ter opomnimo, kaj moramo storiti in celo kdaj, potlej obletnica dobi pomen in ni zgolj sama sebi namen. Ena pomembnejših obletnic bo 10-letnica vstopa Slovenije in Madžarske v Evropsko unijo. Časi evforije, kaj vse bo članstvo prineslo novim članicam, so bolj ali manj zbledeli, vendar je nekaj blišča ob dosedanjih rezultatih še ostalo. Evroskeptiki, ki jih tudi ne manjka, bi sicer rekli, da blišča že zdavnaj ni več, medtem ko realni ocenjevalci najdevaljo tudi koristi za članice. Nekoliko podrobnejša analiza delovanja EU in koristi bi sicer navrgla kopico pripomb, toda dejstva govorijo, da nekaterih domačih in čezmejnih razvojnih programov brez denarja iz evropskih skladov ne bi uspeli izpeljati. Tudi v Porabju in v sodelovanju Porabja in Goriškega. Tak primer je čezmejni projekt Upkač.

Skupna obletnica bo tudi v aprilu, ko bo minilo deset let, odkar je bila ustanovljena Slovenska manjšinska koordinacija, na kratko Slo-

Modinci-Mogersdorf, kjer je bil leta 1969 prvi mednarodni kulturno-zgodovinski simpozij, z udeležbo politikov in zgodovinarjev iz Avstrije, Madžarske in Slovenije, v spomin na poraz Turkov v dolini Rabe leta 1664

mak. Obletnica je aktualna že zaradi tega, ker je Slovak po šestih, sedmih letih začel ugašati in šele letos je, kot sproti poročamo v Porabju, začel dihati na novo. Dobro pri tem je, da so Slovaki pomen zaznali v vseh krovnih organizacijah Slovencev v Avstriji, Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem, pomoč je zagotovila tudi Slovenija. Naslednja, že vsebinska seja naj bi bila marca, je zagotovila koordinatorka Suzanne Weitlner.

Letos bo okrogla obletnica bitke med Turki in krščansko vojsko pri Monoštru, ki se je začela 1. avgusta 1664. Kljub številčni premoči so bili Turki v dolini Rabe poraženi in zaustavljeni na poti proti Dunaju. Turška vojska je prišla do Rabe 26. julija. Nasproti se ji je postavil grof Montecucoli s svojo združeno »evropsko armado«, ki je bila kar petkrat manjša od turške vojske. Bitka je bila odločena, piše v zgodovinskih zapisih, v uri in pol, ko so krščanske čete potisnile Turke v reko Rabo, ki je zaradi dežja bila

močno narasla. Tisoče Turkov je utonilo, ko so se poizkušali rešiti na drugo stran, več kot 10 tisoč pa jih je obležalo na bojnem polju.

Turki so izgubili več kot 16 tisoč vojakov združene »evropske čete« pa nekaj več kot 2 tisoč mož. Na bitko s Turki se najvezuje tudi obletnica kulturno-zgodovinskega simpozija Modinci,

Signal in knjige iz Literarne in Znanstvene zbirke Pavlove hiše v Potrni-Laafeldu

ki so ga prvič organizirali leta 1969, torej pred petinštiridesetimi leti in nanj povabili zgodovinarje iz Slovenije in Madžarske, nekaj desetletij pozneje pa tudi s Hrvaške in še nekaterih držav, s čimer je nekoliko izgubil na prvotni zamisli o sodelovanju strokovnjakov treh držav. Vrsto let je imel na simpoziju poudarek tudi uvodni, aktualno-poli-

tični del, ki so se ga poleg zgodovinarjev udeleževali politiki iz Slovenije, Madžarske in Avstrije. Ko je bila gostiteljica zgodovinarjev Avstrija, se je otvoritve najpogosteje udeležil zvezni kancler. Zgodovinarji so obravnavali skupno temo, se udeleževali kulturnih dogodkov, izhajali so večjezični zborniki, v katerih so objavljali uvodne besede politikov, med njimi, denimo, znanega slovenskega diplomata, Prekmurca Rudija Čačinoviča, in referate. Simpozij Modinci je bil lani na Hrvaškem, zelo verjetno bo letošnji v Modincih-Mogersdorfu, kjer se je začel in kjer je bila tudi zmagovita bitka s Turki, na kar opozarja več kot deset metrov visok, daleč viden križ na vrhu hriba.

Nekaj pomembnih dogodkov je bilo tudi med Slovenci na avstrijskem Štajerskem. Izhajati je začela

publikacija Signal, najprej s članki, napisanimi v slovenskem ali nemškem jeziku in povzetki v drugem jeziku, po novem je publikacija dosledno dvojezična. Signal je doživel podoben razvoj kot Slovenski oziroma Porabski koledar. Začetek je bil skromen, okoli trideset strani, zdaj desetkrat več, prek 300 strani. Tematika zajema politiko, kulturo in posebej

zgodovinsko dogajanje ob nekdanji jugoslovansko-avstrijski meji, zdaj popolnoma odprti, kar je pri mnogih nemško govorečih Avstrijcih pregnalo zgodovinske predsodke in vzpodbudilo učenje slovenščine, jezika sosedov, tako v šolah kot na tečajih v Pavlovi hiši v Potrni, kulturnem domu, povezanem s Prekmurjem, Porabjem in Slovenci v Sombotelu. Signal je ob Literarni in znanstveni zbirki pomemben tudi zato, ker štajerski Slovenci svojega časopisa nimajo, »gostujejo« v TV oddaji Dober dan, Koroška! in v celovškem radiu Agora. Manj pogosto je omenjano, da so štajerski Slovenci dobili pred desetiimi leti polnopravnega člana v manjšinskem sosvetu pri zveznem kanclerju na Dunaju, kar je pomenilo, da so postali tudi politično enakopravni s Slovenci na Koroškem in Hrvati na Gradiščanskem. Član gremija, ki vsebinsko zadnje čase miruje, ukvarja se le z razdeljevanjem subvencij za financiranje manjšin, je postal Branko Lenart, sicer dolgoletni predsednik KD člen 7.

O desetletnici vselitve v nove prostore Pokrajinske in študijske knjižnice smo že pisali, zato omenimo odprtje treh pomembnih ustanov za prekmurske Madžare, in sicer so v Lendavi po večletnih zapletih pred desetiimi leti odprli Gledališko in koncertno dvorano, ki se je s programi prireditve uveljavila med Madžari in Slovenci; odprli so kulturni Center Bánffy in prostore RTV centra, v katerem pripravljajo slovensko - madžarski TV program in celodnevni radijski program v madžarskem jeziku.

ERNEST RUŽIČ

Dva gasilska domauva pa eške več

Če človek gnesneden kauli centra Verice odi, leko nej daleč od krčmé včasik na pamet vzeme, ka na ednoj zidini delavci spoj veuko delo majo. Opitali smo župana vesnice Andraša Dončeca, ka pa za koj obnavljajo.

»Mamo edno Drúštvo za ves Verica-Ritkarovci, štero se je zglasilo na Leader natečaj (pályázat), ka bi gorobnauvilo zidine v vesnici. Dobilo je 10 miljaunov forintov, s toga mo v red vzeli gasilski dom na Verici, cintor v Ritkarovci pa mo eške v centri napravili edno igrišče za mlajše (játzóter)« - nam je raztomačo veriški župan pa dale gučo: »Gasilski dom trbej cejloga vse od zvina obnavliti, vöminimo strejo, dveri pa aukna. V natečaju je nut bilau, ka moremo napraviti edno sobo, v štero leko štokoli gdakoli nutstaupi. Zatok mo zriktali edno razstavo,

- je povödo Andraš Dončec pa dale gučo: »Pri gasilskom domi mo napravili igrišče, vejpa en par mali mlajšov eške geste vu vesi. K nam pa pride dosta držin z mlajšami, po ednom tali turisti po

Žüpan Verice Andraš Dončec

drügom tali žlato gorpoiškejo. Do tega mau je igrišče falilo v vesnici, zdaj mo ga mi tö meli.«

Do ritkarovskega graubišča se leko zdaj že po nauvoj pošttji

V gasilskom domi na Verici bau razstava

štera nutpokaže zgodovino gasilskoga drúštva na Verici-Ritkarovci.«

Mala porabska vesnica zdaj nema domanji fajbekarov, gasilsko delo pa prejkvzeme lokalna civilna organizacija. »Drúštvo za ves Verica-Ritkarovci je začnilo delati pred dvöma letoma. Uni morejo skrb meti na gasilstvo v vesnici tö. V takšoj maloje vesnici ranč ne nücamo ejkstra gasilskoga drúštva«

tö pela, depa v zimskom cajti je trbej spoj skrb meti, ka je leko paut trnok škliska. Drúštvo za ves je za tau tö peneze dobilo, ka gorobnovi mrtvečo kamro, grajko kauli cintora pa stube. »Zidino mo napravili, ka de pasala v kejp vesnice. Tam mo postavili na trnaci edno spominsko tablo, na štero mo gordjali nagrobne kamle z začetka pa srejde preminaučoga stoletja, na šteraj eške najdemo arhaič-

ne slovenske napise. Tak bi je rejšili od pozablenja pa tau tö ščemo, ka aj bi ta stara navada nazaj vu ves prišla« - je svojo želenje povödo župan Andraš Dončec, šteri je eške tapravo, ka samouprava pomaga drúštvi pri projekti. Z obnavljanjom leko dosegejo tau tö, ka več nede trbelo vsikdar nika popravlati na zidinaj. Od nauvi spominski mest pa čakajo, ka več turistov pride na Verico-Ritkarovce.

Ranč tak pri natečaju Leader, štero vöpsiše Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap) so veuko delo začnili na drügom tali Porabja, na Dolenjom Seniki tö. Tam je gasilski dom že tak na nikoj prišo, ka je nevaren za lüstvo biu, nam je raztomačo župan vesi Zsolt Monek. »V enom leti ali dvej bi se leko vse vküpporüšilo. Stene so že vse vkraj od svojoga mesta 'odíšle', pa izolacije (szigetelés) tö nej bilau. Tören, po šterom je ves erična bila, je že tak vrazmoprišo, ka smo se bodjali, ka v neakom kvar naredi« - se je žaurdjo župan Monek pa cujdau: »Pred štirimi lejtami smo nutdali projekt, depa te smo žau nej gvinili. Lani junija pa smo leko bili veseli: daubili smo 10 miljaunov forintov na natečaju, k šteroma je domanja občina cujdala eške 3 miljaune. Ta natečaj dá peneze samo za obnavljanje, za nauvo zidanje nej. Ništerne aukne pa dveri pa mi donk na nauvo mesto dejemo. Za z autonom nut titi mo meli dvej dveri, štere mo leko kisnej z elektrikov tö operali.«

S tem projektom se dosta problemov rejši na Dolenjom Siniki, pravi Zsolt Monek. »Tak smo auto nut meli, ka so sojë držale strejo, aj se vküpp ne séde. Zdaj mo leko vse gasilsko škér nut meli, črpalke pa cevi. Gda mo pa pod v red vzeli, leko tam kancelaj za

gasilce napravimo, gde do djilejše meli« - je veselo pripovejdo župan pa eške povödo, ka má tören posabno mesto v projekti. »Za tören smo pri natečaju dobili 5 ejkstra punktov. Zdaj je napravljeni z gostanjovoga lesa pa prejk-

Žüpan Dolenjoga Senika Zsolt Monek

namazani z lazuro. Vrkaj gestejo na vse štiri strani lüknje, prejk šteri so inda gasilci gledali, gde gori, od kec dim prihaja. Depa v törmí so sišili cevi tö, tá so je gorobesili. Ge brodim, ka je tören najbole važen, če rejšan smo rejšili druge funkcije, na priliko parkeranje

stvo erbe, vejpa je trbej znati, ka je dolenjesinčarska cerkev pod spomeniškim varstvom (müemlékvédelem). »Stene so vsikdar mokre gratale, pa če rejšan so gdasvejta že večkrat obnavlali cerkev, so nekak tau važno delo

Tören na Dolenjom Siniki je veuka vrejdnost

tö. Tören je austo, zatok smo fejst gizdavi« - je raztomačo Zsolt Monek.

Če rejšan je tau več nej projekt občine Dolnji Senik, se obnavla veška cerkev tö. Katoličanska cerkev je za dela dobila peneze ranč tak na gnakom natečaju kak občine. Uni so dobili poumauč za var-

či, pa de vrejmen tö na strani delavcov, do zidine obnovlene do konca letošnjoga junija. Zvün toga pa, ka do dosta funkcij mele, baudejo lejpe tö. Tau znamenüje, ka do turisti z vekšim veseldjom ojdli v te porabske slovenske vesnice, pa če leko, nazaj tö večkrat pridejo.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Prenovljeni koalicijski dogovor
Predsedniki koalicijskih strank – Pozitivna Slovenija (PS), Socialni demokrati (SD), Državljanska lista (DL) in Demokratična stranka upokojencev (DeSUS) so podpisali dogovor o sodelovanju v vladi za obdobje 2014-2015. Podpisnice prenovljenega koalicijskega dogovora so se med drugim zavezale, da bo vlada krepila gospodarski razvoj in socialno državo. Ob podpisu je predsednica vlade Alenka Bratušek pojasnila, da si bo vlada prizadevala, da ne bo posegala v minimalno plačo, razen če se o tem ne bo drugače dogovorila s socialnimi partnerji. Prav tako Bratuškova zagotavlja, da bo vlada pokojnine in regres za upokojence ohranjala na dosednji ravni. Vlada tudi ne bo zviševala ali uvajala novih davkov in dajatev, razen če se o tem ne bo dogovorila s socialnimi partnerji. Predsedniki koalicijskih strank so se dogovorili, da gospodarski in zdravstveni resor prevzame PS, ki za ministra predlaga Metoda Dragonjo in Alenka Trop Skaza, stranki DeSUS pa na mesto zdravstvenega resorja prepusti vodenje urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. DeSUS za to mesto predlaga Gorazda Žmavca.

Rekordnih osem medalj za Slovenijo

Slovenija je na 22. zimskih olimpijskih igrah v Sočiju osvojila rekordno število, osem medalj, od tega dve zlati. Prvi dve najbolj zlahtni odličji na zimskih olimpijskih igrah je Sloveniji priborila alpska smučarka Tina Maze. Najboljša slovenska športnica vseh časov je po zlatu v smuku, ki si ga je razdelila s Švicarko Dominique Gisin, slavila v svoji paradni disciplini, veleslalomu. Dve medalji - srebrno na mali in bronasto na veliki skakalnici - je prejel smučarski skakalec Peter Prevc. Tudi deskar na snegu Žan Košir je osvojil dve medalji, srebrno in bronasto. Po eno bronasto medaljo pa sta osvojili smučarska tekačica Vesna Fabjan in biatlonka Teja Gregorin. Odlično so se odrezali tudi hokejisti, ki so se prvič uvrstili na olimpijske igre. Šele v četrtfinalu so jih ustavili Švedi, svetovna hokejska velasila.

Kurenti s Ptuja so odganjali zimo v Varaši

Tisti, steri so 18. februarja kauli paudneva ojdli po Varaši, najbolje kauli baročne cerkve pa po glavnem trgi, so leko srečali strašne maškare, ste-

tak leko ohrani pa obrani, ka go oče prejkda svojimi sinej. Kurenti odženejo zimo, mraz, vse, ka je grdo, vse, ka je lagvo. Njino delo je nej léko, ka

Ptujska delegacija s kurenti pa ciganicami pred zidino varaške občine. Z njimi sta varaški župan Gábor Huszár pa generalni konzul v Monoštri Dušan Snój

re so s karvjimi zvončki (kolomp) takšo larmo napravile, ka bi ešče vrag v beg vdaro. Te maškare se zovéjo kurenti, doma so na Ptuiju pa v okaulici tega najstarejšoga slovenskoga varaša. Kurenti so skurok

gvant (kožuh - bunda od birke) pa zvaunci vagajo 40 kil. Pa te ešče na glavi majo težko masko, ka kumin sopéjo. Dapa kurenti so nej sami prišli v Monošter, z njimi je prišo župan toga lejpora staroga

Kurenti plešejo v gvanti pa maskaj, stera vagata kauli štirideset kil

takšni kak bušonge v Mohači na Vogrskom, dapa tisti rogačajo s klopotci (kerepeló), s sterimi so prej v srednjom veki tak postrašili Törke, ka so pobejnili. Kak smo od enega kurenta zvedli, v ptujski krajini Slovenije majo kauli gezero kurentov, steri so organizirani po društvaj, na leto gnauk se pa vsi najdejo na največšom fašenskom festivalu v Sloveniji, steri se zové Kurentovanje. Ta šega se prej

varaša, dr. Štefan Čelan, sterga je sprvajo Princ karnevala - Vitez Dornavski. Za cajt karnevala župan njemi dá prejk oblast (hatalom) v varaši. Gor sta ziskala varaškoga župana Gábora Huszára, ka bi Varašance pa Porabce pozvala na Kurentovanje, stero poteka (bo potekalo) od 22. februarja do 4. marca (do pepenice). Glavna prireditelj bo 2. marciuša (na fašensko nedelo), na KarnevalFesti bo gorstaupilo

Fašenska delavnica

Na pozvanje predsednice Društva porabski slovenski penzionistov Marijane Kovač (na kejpji s pravoga kraja druga) nas je 12. februarja vküper prišlo par varaški penzionistk v

Slovenskom daumi. Prišle smo s tejm namenom, aj napravimo papirnate štúke pa raužne lanceke tistim penzionistom, steri se fejs pripravljajo na FAŠENSKI KARNEVAL, sterga de društvo melo 2. marciuša na fašensko nedelo v Varaši. Hvala baugi med našimi penzionisti se lepau najdejo, steri so z nami vred za tau, aj nas vseveč bau nota naravnjeni. S tejm so si nej malo brigo vzeli na glavau. Tau bi trbelo videti pa čüti, kak se napelavajo, pomagajo eden drugomu vsefele vküp spravlati. Za tau smo pa posaba fejs veseli, ka so našo društvo na gorejnjoseničko borovo gostüvanje tü pozvali. Etak zvöjn slovenski penzionistov pa Varašancov eške na Srečanji Porabski Slovincov tü leko kaj dobrega včinimo s tejm, ka s svojim norüvanjom drugim lidam veseldje spravimo.

Tekst pa foto: Klara Fodor

kakšni 4 gezero lidi.

V časi Kurentovanja v tom varaši majo ešče EtnoFest, vsakšji

Festi tö. Od 2. februarja pa do 4. marciuša majo na Ptuiju pa v okaulici 120 programov, na

Maska (lafli, obraz) je strašliva, ka bi zagnala vse, ka je grdo, kmično pa lagvo

steraj gorstaupi več kak 10 gezero lidi iz 15 rosagov, na te programe pa čakajo 120 gezero obiskovalcov, med njimi lidi iz Varaša pa Porabja tö.

Če koga zanima bole podrauvno Fašenski festival na Ptuiju, informacije leko dobi od Branka Brumna, steri je podpredsednik Zveze evropskih karnevalskih varašov (FECC).

večer je zaupson koncert rock ali etno skupin iz Slovenije pa s tihinskoga. Zvün toga je ešče dosti programov na Art-

Njegvi e-mail atrejt je: branko.brumen@moptuj.si

M. Sukič

Kulturni večer v Sakalovcih

Prva letošnja prireditev slovenske narodnosti samouprave Sakalovcih je bil tradicionalni kulturni večer. Program je potekal na dan slovenske kulture, 8. februarja.

V kulturnem domu naše male vasice so se v lepem številu zbrali ljudje. Program se je začel z uvodnim govorom županje, ki je obenem članica slovenske narodnostne samouprave. Po pozdravu in uvodni predstavitvi programa je županja v svojem govoru izpostavila, da je 8. februar dan slovenske kultu-

škega vrtca, ki so peli madžarske in slovenkse pesmi. Z luštkanim petjem so pričarali smeh na obraze gledalcev.

Kristof Časar je recitiral
Prešernovo pesem

Malčki iz domačega vrtca so zapeli slovenske in madžarske pesmi

Gledališčniki števanovske gledališke skupine

re in tudi to, zakaj je ta praznik pomemben v življenju Slovencev.

Po govoru je Kristof Časar recitiral eno izmed najbolj slavni pesmi največjega slovenskega pesnika, Franceta Prešerna, in sicer pesem Vrba. Program se je nadaljeval z nastopom malčkov otro-

Zadnji del kulturnega večera je bil program gledališke skupine ZSM Veseli Pajdaši iz Števanovec, ki so predstavili njihovo novo igro z naslovom »Vrag se ma je pod kaužo spravo«.

Večer se je zaključil s pogostitvijo udeležencev in publike.

Lilla Fasching

Pismo iz Sobote

Silingi, marke pa tolari

»Ej, gda smo eške marke pa šilinge meli! Tou so bili časi, lidgé moji! Leko smo si kúpili, ka smo si škeli pa eške so nam pejnezi ostanoli. Ka pa zdaj? Ka pa zdaj, vas pitam,« si je na indašnje čase brodo mladi penzionist Lali.

»Na, Lali, dola se stavi! Vej pa smo mi nej nigdar meli marke pa šilinge. Kelko ge pounim, pa vej, ka dobro pounim, smo mi za dinarami tolare meli. Šilinge so Austrijci meli, marke pa Nemci,« se je kuj zmejšo malo starejši penzionist Karči.

»Tou gvüšno istino maš. Depa, če tak dobro brodiš, smo vsigdar v markaj ali pa šilingaj računali. Gda si šou auto kúpüvat, si gučo, kelko tolarov si za njega dau. Pa te je skur niške nej razmo, kelko je tou. Vsikši te je pito, ka bole v markaj povej. Tak je vsikši vedo, kelko je tisti auto vrejden biu. Na, povej, če nemam istino,« je tadale delo raklamo za marke mladi penzionist Lali.

»Lali, tou istino maš. Tou eške ge pounim, ka mi je moj ata pripovejdo. Gda je pri nas kafaj küpo, ga je mama pitala, počen je biu. Mujs je mogo v šilingaj prajti, ka je te vejdlja, kelko je kafaj pri nas bole dragi kak pa v Austriji. Pa pri praji za gvant prati je ranč tak bilou. Buma, bole se je v šilingaj računalo kak pa v tolaraj,« je od toga nika vedo mladi kelnar Rudi.

Tak so šilingi pa marke znuova živi gratali. Pa nej samo tou. Možakarge so skur začnili skuze za njimi točiti. Eške stari penzionist Karči si je dau valati, ka so marke pa šilingi bili bole naprej valaun kak pa tolare.

»Vej pa ja,« si je Karči naraji zdejno. »Vej pa ja! Kama je vse vküper odišlo? Gda si šiling ali pa marko v žepki emo, si dun nika emo. Ka pa zdaj? Ka pa zdaj, vas pitam? Ka pa tej euronge? Vej so pa nika nej vrejdni. Zaprav, za eden euro skur nika ne dobiš. Za eno marko pa si dun kaj doubu. Buma, buma, kama smo prišli?«

»Ja, naš ata vej pajti, ka je v krčmaj kafaj za eden euro, te je za eden kafaj ranč nej eno marko plačo. Zdaj pa ge odavam kafaj za en euro, to je za dve marki. Buma, buma, ka je ovak bilou,« je vöračuno mladi kelnar Rudi.

»Ti mladi samo tou pouniš, ka ti vaš ata pripovejda. Mi smo pa tou sami sprobali pa nas zatoga volo eške bole boli,« se je za srcé prijio malo starejši penzionist Karči pa je že mogo vzeti tableto za srcé. »Vrag aj vzeme,« je djau, kda je tableta prijala. »Daj mi eške eno palinko pa možakarom tö, ka do pili.«

Maldi kelnar Rudi ga je bougo, vej je pa tou njegvo delo. Lepou, kak so ga v šouli včili, njim je podvoro. Možakarge so spili. Potejm je eške mladi penzionist Lali zapovedo piti. Z velikim veseldjom so spili. Potejm je trbelo plačati.

»Kak plačate, gospoudje,« ji je pito mladi kelnar Rudi. »Leko v markaj, šilingaj ali pa v tolaraj. Kak škete.«

»Samo eurone mamo, mladi Rudi, samo eurone,« je skur djauko malo starejši penzionist Karči.

»Gospoudje, euronov pa ne morem vzeti. Žau mi je gé, depa, če nemate nej šilingov, nej mark pa nej tolarov, tou nekaj drugi plača. Ali pa potejm plačate, gda tolare, šilinge pa marke nazaj dobimo. Do tačas pa mi zdravi ostante,« se je smedjau mladi kelnar Rudi.

Potejm so se vsi smedjali pa je malo starejšoga penzionista Karčina več nika nej smicalo pri srceji.

Miki

... DO MADŽARSKE

Najmanj simpatične države za Madžare

Madžari gojijo največ simpatij do držav zahodne Evrope, med njimi je na prvem mestu sosednja Avstrija, je pokazala reprezentativna raziskava, v kateri so spraševali po priljubljenosti osemnajstih držav. Vanjo je bilo vključenih tisoč državljanov. S sosednjo Avstrijo simpatizira kar 93 odstotkov anketirancev, njej sledi Velika Britanija (91%), tretje mesto si delita Nemčija in Švica z 90. odstotki. Med državami srednje Evrope sta najbolj priljubljeni državi Hrvaška (82%) in Poljska (77%), s Slovenijo simpatizira 67 odstotkov vprašanih. Zadnja tri mesta na lestvici so zasedle države Romunija (42%), Srbija (38%) in Ukrajina (36%). Zanimivo je, da v vseh treh državah živi številčna madžarska skupnost, na simpatijo (nesimpatijo) anketirancev je verjetno vplival tudi odnos vlade dane države do tamkajšnjih madžarskih manjšin.

Začela se je volilna kampanja

S 15. februarjem se je tudi uradno začela volilna kampanja. Na parlamentarnih volitvah, ki bodo 6. aprila, želi kandidirati kakih 70 strank. To je največ v zgodovini dosedanjih demokratičnih volitev, kajti na volitvah leta 2010 se je registriralo 44, leta 2006 48 in leta 2002 39 strank. Na volitvah dejansko lahko sodeluje le stranka ali organizacija, ki postavi državno listo. Za državno listo mora imeti najmanj 27 individualnih kandidatov v Budimpešti in v najmanj devetih županijah države. Individualni kandidati morajo v svojem volilnem okraju zbrati podpise najmanj 500 volivcev, torej stranka, ki želi postaviti državno listo, mora imeti minimalno 13.500 podpisov. Za zbiranje podpisov imajo kandidati manj časa kot na prejšnjih volitvah, le približno dva tedna, kajti individualna kandidatura se mora vložiti najkasneje do 3. marca, strankarske liste pa do 4. marca. Pozitivna sprememba je, da posamezni volivec lahko da svoj podpis večim kandidatom, omejitev je le, da določeno strako lahko podpira le enkrat.

Začetek uradne kampanje pomeni tudi to, da strankarskih prireditev ni treba prijaviti, lahko se namestijo volilni plakati. Vlada je en dan pred razglasitvijo dneva volitev prepovedala nameščanje plakatov na električne in telefonske drogove.

Tistoga reda je eške za mašinista biti fejest nevarno bilau

Laci Gyeček, po domanjom Unzini Laci so na Gorenjom Seniki na Grbensčki (Kakasdomb) gorrasli, zdaj so že v penziji pa v Varaši živejo z ženauv pa s hčerkov. Od Grbensčka do Varaša so Laci spoj dugo paut zopojdli, če je ranč samo petnajset kilometrov eden kraj od drugoga. Tau je pa zato, ka so mašinist (strojevodja) bili pa več stau gezero kilometrov so vozili cug po rosagi, dapa tau se je njim spoj vidlo, če je ranč nej leko delo bilau. Kak pa zaka so mašinist gratali, od tauga do nam zdaj oni pripovejali.

- Laci, vi ste na Grbensčki bili doma, kak so vas tam zvali, kakšno ime ste meli po kuči?

»Mi smo Unzini bili, na Grbensčki sta dva Unzina bila, Joško pa Djanči. Joško so doma ostali, oni so bili moj stari ata, Djanči so pa tam paulak izo naredli, tau tō rodbina bila, oni so bili drugi Unzini.«

- Vi ste meli brata ali sestro?

»Ge samo edno sestro mam.«

- Kak tau, vej pa prvin je zato več mlajšov bilau?

»Ge sem zato nej tak stari gé, nej, petdesetšestoga sem se naraudo.«

- Vejm, ka ste nej stari, samo v petdeseti lejtaj je eške zato več mlajšov bilau kak zdaj.

»Ge sem dugo sam biu, zato ka med nama s sestrov je trinajset lejt razlike. Pri Unzini, odkec je moj oča biu, nji je edenajset bilau, moja mati je bila dvanajsta, ona je iz Slovenije prišla.«

- Grbensček je edno najlepšo mesto na Gorejnjom Seniki, vi ste pa itak v Varaš prišli, zaka?

»Vejš, tau je tak bilau, ka človek mora za službov titi. Na Gorejnjom Seniki sem odo v osnovno šaulo pa že tam sem bola te realne predmete, kak matematiko pa fiziko, emo rad. Te čas so odprli šaulo Savaria Közlekedésgépészeti Szakközéiskola (Srednja strokovna šola za strojništvo in promet), tistoga ipa je ta šaula bila najbóla irešnja v cejloj županiji.

Kak mladiva pojba, ge pa eške eden, sva si tak zmislila, ka müva va tō ta šla. Pa te potistim z velko, velko nevaulov so naja gorvzeli. Tau je bilau sedemdesetprvoga leta. Dapa prejšnje leto sva müva s padašom mogla odti na priprave

na sprejemne izpite (felvételi előkészítő). Tam so nas včili pa pokazali, kak trbej narediti tiste pelde, naloge, ka na sprejemni izpitaj dobimo. Tam nas je telko bilau, ka müva dva sva že ranč mesto nej mela, na okrajma staula sva se stiskavala kak dva srmaka. Tau je nej dobro bilau, zato ka naja so vsigdar vidli, če sva lagviva bila, drugi petdeset nej. Dva dni smo matematiko delali, dva dni pa fiziko, vsakši je mogo vō k tabli titi pa peldo dolanapisati. Če si nej znau naprajti, te si mogo tisto velko tablo dolapirati. Tau je nej bilau leko delo, zato ka gda je eške mokra bila, te tak vōgle-dala, ka je čista, dapa gda je posenila, te je vse namazana bila. Tak ka dočas si go mogo tam mazati, ka se je nej svejtila.«

- Vi ste tō prali tablo?

»Bilau je tašo, pa bilau tašo tō, ka je krajda sfalila pa školnik je namé vōposlo, aj drugo prinasém. Ge sem tavō ušo po krajdo pa sem se srečo z ednim drugim školnikom, on, gda me je zagledno, tak se je začno drejti z menov ka je vse štrmelo. On je tau mislo, ka sem lagvi biu, pa zato so me vōzagnali. Tau je sreča bila, ka je moj školnik vōprišo pa tauma drugoma pravo, aj mi mer da, zato ka te je tak traubo, ka sem ge ranč

do rejči nej prišo. Zvün tauga, ka sva na priprave odla, müva sva eške k našoma školnika, k Rózsövölygína tō odla se včít, pa te tak so zato naja gorvzeli v srednjo šaulo, pa sva skončala s srednjo izobrazbo strojništvo (középfokú vasútgépész).

- Ka tau znananije?

»Mi smo se v tau šauli navčili, kak trbej popravlati dizel mašine (lokomotive), dapa zvün tauga smo se eške včili, kak trbej v kovačnici delati, šlosarstvo, draksanje pa švarcanje.«

- Vi ste taše mašine tō popravlati, šteri so na par (parnike) bili?

»Te mašine, steri so na par bili, je dobro bilau popravlati, zato ka so nej bili tak komplicirani, dizel mašine je dosta žmetnejše bilau popravlati. Te je tak bilau, ka mašin vsikšo štirdvajsto vōro mogo nut priditi v garažo na pregled, tau je naprej bilau spisano. Tašoga reda te mašine, steri so na paro bili, smo mogli kontrolirati, gda smo je dolastavili, nej ka bi peč eksplodirala. Najprvin si mogo v pečí ogenj pogasiti, potistim pa

cejli mašin pomalek dolarazladiti, dapa nej sam od sebe. Tau se je tak delalo, ka si mašin gorazvezo (priklopil) na cevi, gde je voda krauzila, pa si ga začno pomalek hladiti, tak ka vsakšoj vōri samo eno stopinjo (fok) se je razhlado. Če bi se tau bola naglo delalo, te bi se železge vse zvugnili pa spokalo. Pa ranč tak se je tau delalo, gda si mašin začno nazaj segrejevati.«

- Vzimi je v tej mašinaj (lokomotivaj), šteri so na par bili, voda nej zmrznila?

»Nej, zato ka gda so mrzali bili, te so mašine nej dola stavili, vsigdar so je nalagali, samo te nej, če je kaj popravlati trebelo.«

- Tej mašini na paro so zato slabi bili, nej?

»Med tejsi so tō bili mali pa vekši, leko povejm, ka so nej bili dosta slabši kak na dizel, dapa bola gvüšni so bili. Tej mašini so tak bili kak etalon, te so držali za 100 odstotkov,

če so tau gledali, kak so gvüšni, dizel samo 60-70 odstotkov emo.«

- Kakšni dizel mašini so bili tistoga ipa?

»Rusuški dizelge, Sergeji so že bili. Te, gda sem ge začno, tisto leto so pripelali romunare, tej so se pa tak zvali, ka Dacia.«

- Sergej mašini so dobri bili?

»Sergejge so fejest dobri bili pa močni, tej so dvanajset batov (dugattyú) meli. Eden bat je tresti litrov emo, pa tej dizelge so dvotaktni bili. Te motor je originalno meriški biu, GM ga je delo, samo Rusi so na tau

formo napravili svojga. Tau je strašno gvüšen motor biu, tauga so najprvin nücali v podmornicaj (tengeralattjáró), od tistec so ga te Rusi prejkjdali v mašin, v lokomotivo. Te motor je taši bat emo, ka je s tri tale biu vküpsklajeni. Eden tau na srejsi je biu plan, te je z ležejšega materiala biu napravleni, kauli tauga je biu plašč, steri je litoželezen biu, zato ka se tau fajñ škali. Vrkar, gde je gorelo, tisto je ocašno bilau, pa te tau s plaščom vret se je kaulivrat obračalo v cilindri. Zato, ka aj se cilindri gnako znüca, nej tak kak bečka, ka na srejsi je bola vautla.«

- Kelko časa ste popravlati mašin, gda so ga na servis pripelali?

»Tak štirideset vör, dapa tašoga reda, ka nas je bilau cejli brigad, je tau delo. Najbóla smo bremze (fék) gledali, postavljali pa menjavali, zato ka té so se najbóla nücele, dapa zvün tauga vse smo prejkpoglednili pa popravili.«

- Kak dugo ste vi mašine popravlati, kak ste gratali strojevodja?

»Mi, ka smo v šaulo odli, zvekšoga smo se za mašinista glasili, ka bi mašin vozili, zato sem ge nej dosta popravlo te mašine. Po srednjoj šauli, tak pri deli sem eške trikrat šest mejsecov odo v šaulo se včít mašin vozit, pa te tak sem grato mašinist. Meni je ta šaula nej bila žmetna, zato ka v srednjoj šauli smo se mi že od tauga dosta vse navčili, ge sem se bola te železniški kresz (prometne predpise) mogo včiti.«

- Ka so doma prajli, gda ste se tak odlaučili, ka mašinist baudete?

»Moj ata je za tau biu, dapa mati je nej stejla, aj mašinist baudem. Tistoga reda je eške tau tak fejest nevarno bilau, ka ranč nej bilau zavarovanja (biztosítás), štero bi nas, mašiniste zavarovalo.«

Karči Holec

DVA NA POTAČI PA EŠKE EDEN KCUJ

Potač ali pa biciklin, če škete, je napravljeni za enoga človeka. Depa, dva se na njem tō leko pelata koulakvrat. Tretji že bole žmetno kcuju k dvema sede. Najboukše je gé, ka skrak njega dé. Tak je mali Lajči vsigdar mogo bole brž ojditi za potačom, na sterom sta sedjla pa poganjala malo vejkšiva Barbara pa Sini.

Sendvič na potačaj

Mali Lajči je že lačen biu. Že je lačen biu, gda je čako na Barbaro pa Sini-ja. Gda je na njiva čako, ka se na dveji potačaj do njegvoga dauma pripe-lata. Pa si je brodo, ka ta njiva tō lačniva. Zatoga volo je eške dva velkiva sendviča s šunko, sirom pa bubrikama napravo. Tak njiva je čako. Pravijo ka, steri čaka, se včaka. Tak se je mali Lajči njiva tō včako. Pri vsejm tejm trbej tou tō prajti, ka je mali Lači v tejm čakaniji svoj sendvič že podjo. Tak je s punim trbūjom z dvema sendvičoma čako Barbaro pa Sini-ja. Sto vej, če sta lačniva bila ali nej. Depa, trno sta bila veseliva, ka je mali Lajči na njiva brodo. Nej ena, nej dva so mladi zobgé začnoli mleti žmano gesti. Pa je Barbara po tejm že klačila pedale, Sini na paktrejgeri, mali Lajči pa zar za njima. Tak so se naganjali po poštiji. Barbara je biciklin ravnala z eno rokou, v drugoj je držala sendvič, zmejs pa gejla. Sini se je z eno rokou držo za paktrejger, v drugoj je držo sendvič pa djo. Zar za njima je bejšo mali Lajči s punim trbūjom. Vsikši vej, ka se auto ne smej voziti z mobinim telefonom v rokej. Za eden čas je Barbara gor prišla, kak se biciklin tō ne smej ravnati s sendvičom v rokej. Nin se je na poštiji nikšen kamen najšo, prejdjen potač ga je zaodo. Prejdjen potač ga je zaodo pa sta dva potača z dvejma mladima človekoma vred že v šanci bila. Kak sta Barbara pa Sini letejala nut v šanc, sta kak najbolje vsikši svoj sendvič držala. Sta vsikši svoj sendvič držala, samo aj vō z rokē ne spadne.

Nin za tri minute je na tisto mesto pribejšo mali Lajči. Dva potača sta na poštiji bila, kormanj pa v šanci. Skrak kormanja sta Barbara pa Sini iskala falate krūja, domanje šunke pa falajčke bubrik. Mali Lajči bi se najraj smedjau. Bi se najraj smedjau, depa, nej se je vūpo. Nej se je vūpo smedjati, ka je v šanci velka nevoula bila. Nej zavolo toga, ka sta se Bar-bara pa Sini razmetala. Vcejlak druga nevoula je bila.

»Njaj té falat krūja,« je Sini-ja na red gemala Barbara. »Té spougnji krūj je moj gé! Ti si svojga zišči! Pa ta šunka je tō moja gé. Vej pa pogledni, kak sam go grizla. Ge vekše lampe od tebe mam. Vidiš, ka se na njoj moji zobgé poznajo.«

»Nej, ka je tou moja šunka! Pogledni,« njoj je Sini pod nous podržo na polonje pogejdno šunko. »Ti si že več kak polonje sendviča pogejla, ge pa eške nej. Moj falat šunke je vekši gé kak pa tvoj. Té je moj, ka boš vedla!«

Tak sta se korijla eden z drugim, mali Lajči pa njiva je samo gledo. Njiva je samo gledo, dokejč je nej vpamet vzeu, ka aj naredi. Ja, že sta se skur biti začnola. Že sta se skur biti začnola, gda je mali Lajči vpamet vzeu, ka aj narejdi.

»Zdaj pa dojde! Više sta mi že prišla,« je maloga koutouta Sini-ja pa malo kokouš Barbaro dola stavo. »Leko bi na mojom dvouri sendviča pogela. Depa, nej! Vūva sta najvekšo silo mela tadale na potači mené zar njati. Tak je tou gé, gda je človek požrejšen gé. Zdaj pa, aj ge naredim, kak trbej!«

Potejm je v šanci tiuča gratala. Mali Lači je začno falate pa falačke send-viča vkūper pobejrati. Z vsega toga je vcejlak dva nouviva narejdo.

»Tak, Barbara! Té je tvoj gé. Sini té sendvič pa je tvoj. Zejta vsikši svojga pa mo potejm vidli, kak de šlau tadale.«

Tadale je tak bilo, ka je Barbara s punim trbūjom kuman ladala pedale klačiti. Pa eške Sini je cejli pun gestija noge po poštiji vlejko. Tak je mali Lajči prvi nazaj domou prišo. Preci dugo njiva je čako, ka sta se pri-pelala.

»Na, zdaj dun vejta, ka sendvič trbej doma gesti, nej pa na dveji pota-čaj.«

Barbra je škela nika prajti, Sini pa je vcejlak tiūma ostano.

O Prešernovem dnevu v sikah

Med gledalci tudi generalni konzul Dušan Snoj, oba predsednika krovnih organizacij, Jože Hirnök in Martin Ropoš, član predsedstva ZSM dr. Karel Gadányi, predstojnik monoštorskega okraja István Orbán in župana Gabor Ropoš ter Zsolt Monek

Slavnostna govornica, ravnateljica DOŠ Števanovci Agica Holec

Učenci iz Kuzme so dramatizirali balado Lepa Vida

Dijakinja Srednje strokovne šole Béla III. Dora Domjan

Luškana plesalca male števanovske folklore

Učenci gornjeseniške šole, povezovalki programa

Recitatorja iz števanovske šole

Folklorna skupina gornjeseniške šole

Miki Roš

Porabje, 27. februarja 2014

